

الشمس
الحرمان
الحرمان

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نو، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آن، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت افراد متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

از طرفی بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی را در پی دارد.

در این بستر، حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی اند. «جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیرایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ» با قدردانی و سپاس از فاضل ارجمند جناب آقای حسن معلمی مؤلف کتاب فلسفه اخلاق و تمام عزیزانی که در تولید این اثر همیاری و همفکری داشته‌اند، آن را به جویندگان فرهنگ و اندیشه ناب اسلامی تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ

مقدمه پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

حقیقت‌مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش آدمی است.

داستان پررمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از هنرنمایی مؤمنان، مجاهدان و عالمانی است که با تمسک و پای‌بندی به حقیقت بی‌منتها، در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند و در این میان، چه درخشندگی چشم‌نوازی در اسلام عزیز است که علم را به ذات خود، شرافتمند و فخیم دانسته و از باب تا محراب، کائنات را سراسر علم و عالم و معلوم می‌نمایاند و در مکتب آن، جز اولوالعلم و راسخان در مسیر طلب دانش، کسی را توان دست‌یابی به گنجینه‌های حکمت نیست.

علم برخاسته از وجدان پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد کمال انسانی، عظمت روحی و رشد معنوی می‌بخشد و فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد، و هم جامعه را سمت و سوی سعادت‌مندان به‌بخشیده و آن را به جامعه‌ای متمدن و پیشرو متحول می‌کند. بی‌توجهی یا کوتاه‌فکری است اگر فرد و جامعه‌ای به دنبال عزت، استقلال، هویت، امنیت، سعادت و سربلندی مادی و

معنوی باشد، اما آن را در صراطی غیر از حقیقت طلبی، علم اندوزی و حکمت مداری الهی طلب نمایند.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران که داعیه جهانی سازی کلمة الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را داشته و فروپاشی و افول تمدن های پوشالی غرب و شرق را به نظاره نشسته است، با اندیشه فقاهتی در اداره حکومت و نظریه مترقی «ولایت فقیه»، طرازی از مسئولیت ها و مأموریت های حوزه های علمیه و روحانیت را عرضه نمود که امید و نشاط را نه تنها در شیعیان و مسلمانان، بلکه در دل تمامی آزادی خواهان و حق طلبان سراسر جهان زنده ساخت.

در این راستا، رهبر فرزانه انقلاب (مدظله) با عزمی مصمم و با تمامی توان، همچون پیر و مراد خود خمینی کبیر علیه السلام، در صحنه حاضر شده و با تأکید بر اهمیت و فوریت این حرکت فراگیر و بی وقفه، همه توانمندی ها و اراده ها را جهت تحقق جنبش نرم افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه های میان بر و دانش افزا راهبری و رصد می کنند.

جامعة المصطفی علیه السلام العالمیة، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان شناس را بردوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی علیه السلام و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم السلام جامه تحقق می پوشاند. پژوهشگاه بین المللی المصطفی علیه السلام نیز که مهم ترین و گسترده ترین مجموعه پژوهشی المصطفی علیه السلام است، بومی سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر، متناسب

با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن افق‌های جدید فکری و معرفتی در دنیای معاصر، پاسخ‌گویی به مسائل و شبهات فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک‌درسی، به‌ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفی ﷺ را از جمله مأموریت‌ها و تکالیف خود می‌داند.

اثر علمی پیش‌رو نیز به همت مؤلف محترم جناب آقای حسن معلمی در چارچوب اهداف و برنامه‌های پژوهشگاه و مبتنی بر نیازسنجی‌های صورت گرفته، تهیه و تدوین شده است.

در پایان لازم است ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مؤلف محترم، از کلیه دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، به‌ویژه همکاران محترم مرکز بین‌المللی نشر و ترجمه المصطفی ﷺ و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و انتشار آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر نماییم و از خداوند متعال برای ایشان و همه خادمان عرصه تبلیغ و نشر مفاهیم و معارف دینی، آرزوی بهروزی، موفقیت و سعادت نماییم.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

فهرست

۱۷ کلیات
۱۷ معنای لغوی اخلاق
۱۸ معنای اصطلاحی اخلاق
۱۸ علوم مربوط به اخلاق
۱۸ ۱. علم اخلاق
۱۹ ۲. اخلاق توصیفی
۱۹ ۳. تعلیم و تربیت
۱۹ ۴. فلسفه علم اخلاق
۲۰ ۵. فلسفه اخلاق
۲۱ اهمیت و ضرورت فلسفه اخلاق
۲۵ ۲. ارزش و مفاهیم ارزشی
۲۷ نکته‌ها
۳۵ ۳. پیشینه فلسفه اخلاق (۱)
۳۵ فلسفه اخلاق در یونان باستان
۳۹ فلسفه اخلاق در فلسفه جدید
۳۹ فیلسوفان عقل‌گرا
۴۱ فیلسوفان انگلیسی (قرن ۱۷، ۱۸)
۴۲ فیلسوفان آلمانی (قرن ۱۸، ۱۹)
۴۳ فیلسوفان فرانسوی (قرن ۱۸، ۱۹)
۴۹ ۴. پیشینه فلسفه اخلاق (۲)
۴۹ فیلسوفان نیمه اول قرن نوزده در انگلستان

- ۵۰..... فیلسوفان ایده‌آلیسم آمریکا در نیمه اول قرن نوزدهم.
- ۵۱..... فیلسوفان پراگماتیست آمریکا
- ۵۱..... جامعه‌گرایی
- ۵۲..... شهودگرایی
- ۵۲..... احساس‌گرایی
- ۵۳..... هدایت‌گرایی
- ۵۷..... ۵. مفاد باید و نبایدها
- ۵۷..... مفاد باید و نباید
- ۶۹..... ۶. واژه‌شناسی حسن، قبح، مسئولیت، وظیفه، تکلیف
- ۶۹..... حسن و قبح
- ۷۴..... مسئولیت
- ۷۷..... وظیفه و تکلیف
- ۸۱..... ۷. عقل نظری و عقل عملی (۱)
- ۸۲..... نظریه‌های مختلف در باب عقل عملی و نظری
- ۸۳..... نظریه اول
- ۹۱..... ۸. عقل نظری و عقل عملی (۲)
- ۹۱..... نظریه دوم
- ۹۴..... نظریه سوم
- ۹۵..... جمع‌بندی نهایی
- ۱۰۱..... ۹. کلیت قواعد اخلاقی و نسبیّت اخلاقی (۱)
- ۱۰۲..... نسبیّت اخلاق
- ۱۰۳..... معانی مختلف نسبیّت در اخلاق
- ۱۰۳..... استدلال بر انواع نسبیّت‌گرایی
- ۱۰۳..... ۱. نسبیّت‌گرایی توصیفی
- ۱۰۴..... ۲. نسبیّت‌گرایی معرفت‌شناختی
- ۱۰۵..... کلیت قواعد اخلاقی به ملاک مصلحت و مفسده
- ۱۰۸..... کلیت قواعد اخلاقی به ملاک نیازهای عمومی (در نظریه اعتباریات)
- ۱۱۰..... کلیت قضایای اخلاقی به ملاک تفکیک بین من علوی و من سفلی
- ۱۱۵..... ۱۰. کلیت قواعد اخلاقی و رابطه باید و هست (۲)
- ۱۱۵..... کلیت قواعد اخلاقی بر اساس بدیهی بودن حسن و قبح عقلی
- ۱۱۶..... کلیت قواعد اخلاقی بر اساس ضرورت بالقیاس و کمالات نفس

۱۱۶	کلیت در نظریه نهایی.....
۱۱۸	چکیده نظریه مختار.....
۱۱۸	رابطه «باید» و «هست».....
۱۱۹	۱. رابطه باید و نباید و هست و نیست براساس مصالح و مفاسد عمومی.....
۱۲۱	۲. رابطه باید و هست براساس اعتباریات.....
۱۲۳	۳. رابطه باید و هست براساس ضرورت بالقیاس و بالغیر.....
۱۲۷	۱۱. فرا اخلاق (۱).....
۱۲۹	۱. مکتب سعادت و کمال.....
۱۳۳	۲. مکتب لذت‌گرایی.....
۱۳۴	۳. مکتب ترک وابستگی‌های دنیوی.....
۱۴۱	۱۲. فرا اخلاق (۲).....
۱۴۱	۴. مکتب عاطفه‌گرایی.....
۱۴۲	۵. مکتب وجدان‌گرایی.....
۱۴۴	۶. مکتب منفعت‌گرایی.....
۱۴۸	۷. مکتب وظیفه‌گرایی.....
۱۵۵	۱۳. فرا اخلاق (۳).....
۱۵۵	۸. مکتب قدرت‌گرایی.....
۱۵۶	۹. مکتب شهودگرایی.....
۱۶۳	۱۴. فرا اخلاق (۴).....
۱۶۳	مکاتب غیر واقع‌گرا.....
۱۶۴	مکتب جامعه‌گرایی.....
۱۶۷	مکتب احساس‌گرایی.....
۱۷۰	مکتب هدایت‌گرایی.....
۱۷۰	مکتب اشاعره.....
۱۷۵	۱۵. اخلاق هنجاری.....
۱۷۵	نظریه‌های گوناگون در باب اخلاق هنجاری.....
۱۷۷	۱. خودگرایی اخلاقی.....
۱۷۹	۲. سودگرایی اخلاقی.....
۱۸۵	۱۶. اخلاق و دین.....
۱۸۶	اخلاق و دین.....
۱۸۶	۱. اخلاق، داخل در دین است.....

- ۱۸۷..... ۲. اخلاق، مؤید دین است
- ۱۹۰..... ۳. اخلاق، مقابل و معارض و یا مغایر با دین است
- ۱۹۱..... ۴. اخلاق، مبتنی بر دین است
- ۱۹۲..... ۵. اخلاق، روح و حقیقت دین است
- ۱۹۲..... ۶. دین، ضمانت اجرای اخلاق است
- ۱۹۳..... اشکالات وارد بر نظریه‌های یادشده
- ۱۹۳..... ۱. اشکالات نظریه بریت ویت
- ۱۹۳..... ۲. اشکالات نظریه کانت
- ۱۹۴..... اشکالات نظریه‌های اُون و راشلزن
- ۱۹۴..... نظریه نهایی
- ۱۹۹..... ۱۷. نظام اخلاقی اسلام
- ۲۰۳..... کتابنامه